SADDHARMA

Tijdschrift over boeddhisme

September 1982

In dit nummer:

- **Vijftien jaar Vrienden van het Boeddhisme.**
- **De grondslagen van bewustheid, vertaald uit het Pali.**
- **Vragen bij een rolschildering.**
- **Waarom ik boeddhist ben.**

Verder: **Uit de boeddhistische tijdschriften –**
Euroboeddhisten naar Londen –
Dalai Lama in Europa –
Boeddhistisch nieuws.

SADDHARMA - de Goede Leer - is het orgaan van de Stichting Vrienden van het Boeddhisme. Het blad verschijnt drie à vier maal per jaar.
Redactie: I. den Boer, Storm van 's-Gravesandeweg 75, 2242 JD Wassenaar. Losse nummers: f. 3,00.

De Stichting Vrienden van het Boeddhisme - tot 15 december 1978 genaamd Stichting Nederlands Boeddhistisch Centrum - werd opgericht op 8 november 1967. De stichting is:

— een ontmoetingsplaats voor alle vrienden van het boeddhisme;
— niet gebonden aan een boeddhistische school of groepering; de verschillende richtingen die het boeddhisme kent, komen in haar publikaties en op haar bijeenkomsten aan het woord;
— geen religieus genootschap in de engere zin van het woord.

De Stichting Vrienden van het Boeddhisme wil diegenen verenigen - welke levensovertuiging of welk geloof zij ook aanhangen - die op enigerlei wijze belangstellen in het boeddhisme of zich daarbij betrokken voelen. Zij zijn als begunstiger van harte welkom.

Begunstigers ontvangen het tijdschrift Saddharma en brochures over onderwerpen die in het kader van het boeddhisme van belang zijn en die onder auspiciën van de stichting worden uitgegeven; zij hebben recht deel te nemen aan de landelijke lente- en herfstbijeenkomsten.

Tevens wil de stichting, onder meer door het in stand houden van een bibliotheek, fungeren als documentatiecentrum over het boeddhisme ten behoeve van begunstigers en andere belangstellenden.

Secretariaat: W.J. Roscam Abbing, Eperweg 40, 8072 DB Nunspeet.

Min. donatie 1982: f. 30,--. (Echtpaar f. 40,--, stud. f. 20,--).
Postgiro no. 1520022 t.n.v. penningmeester stichting Vrienden van het Boeddhisme, Wassenaar.

Brochures die nog voorradig zijn:
Grondbeginselen van het boeddhisme, door Tonny Kurpershoek-Scherft,
Natuurbehoud en milieubeheer: mettā en karunā, door Victor Westhoff,
Inzicht en uitzicht, twee opstellen over Zen, door Leo Boer,
Boeddhisme en psychologie, door Rob Janssen,
Oosterse meditatie en westerse psychotherapie, door Ada Herpst.
Prijs f. 3,-- per exemplaar.

Tevens verkrijgbaar: het boeddhistische insigne 'Wiel van de Leer', met het woord Dharma, verguld, als speld of als broche.
Prijs f. 17,50.

Bestellingen door overmaking van het bedrag op de postgirorekening van de penningmeester (zie boven). Vermeldt s.v.p. duidelijk de titel van de gewenste brochure of het soort insigne (speld dan wel broche).

* *
*

SADDHARMA

15e jaargang **2e aflevering** **September 1982**

ONZE STICHTING 15 JAAR!
door mr. L. Boer

Niet zonder opzet heb ik het opschrift van dit artikel van een uitroepteken voorzien. Het is namelijk niet gebruikelijk dat een boeddhistische organisatie hier te lande het zó lang uithoudt. . . .
Organisatorische misrekeningen, bijvoorbeeld te groot financieel optimisme, hebben veelal tot gevolg dat het eerste lustrum niet wordt gehaald.

Nu is de stichting strikt genomen geen boeddhistische organisatie. Zij is, zo kan men zeggen, een verzamelplaats van mensen die het boeddhisme goedgezind zijn en daarvoor behoeft men nog geen boeddhist te zijn.

Niettemin is het ook weer niet toevallig dat de stichting bij haar geboorte op 8 november 1967 de naam van Nederlands Boeddhistische Centrum kreeg toebedeeld.

In verband met deze oprichting verdienen twee boeddhistische organisaties vermelding.

In de eerste plaats de Nederlandse Boeddhistische Vriendenkring, die onder leiding stond van Ernst Verwaal.
Deze kring, circa 25 leden tellend, heeft een aantal jaren goed werk gedaan. Reeds daardoor ontstond er, toen zij in het begin van de jaren zestig als een zeepbel uiteenspatte, een "gat in de markt".

Ook klein in aantal, maar uit wat solider materiaal bestaande was de Tibetaans-boeddhistische Arya Maitreya Mandala, waarvan destijds Peter van der Beek de voorman was.
En juist binnen deze AMM ontstond het plan een boeddhistisch centrum op te richten om aldus aan het boeddhisme in Nederland meer gezicht te geven.

De stichting zou niet in de laatste plaats een overkoepeling moeten worden van bestaande en in de toekomst op te richten boeddhistische (splinter-) organisaties.

Voor wat de inhoudelijke kant betreft werd het doel van de stichting als volgt samengevat: het bevorderen van de kennis van de beginselen van het boeddhisme en het aanmoedigen van de praktische toepassing daarvan. En voorts: het streven naar een vormgeving passend in het westers cultuurpatroon.

De richting die de stichting in de eerste jaren van haar bestaan insloeg, kan naar mijn oordeel worden gekenmerkt met de woorden: een eigen en open presentatie van het boeddhisme. Illustratief daarvoor waren de z.g. Hydepark-bijeenkomsten in Driebergen, waaraan vaak zo'n veertig tot vijftig donateurs deelnamen.

Op de persoonlijke ontmoeting en het open gesprek lag meer de nadruk dan op het uitgeven van het blad. "Saddharma" droeg in die dagen overwegend het karakter van een verenigingsblaadje.

Onmiskenbaar is er op zeker moment een koerswijziging gekomen en even duidelijk is wat hiervan de oorzaak was, namelijk de misschien wel typisch Nederlandse behoefte om zich te bewegen in een kleine eigen kring. Datgene wat de oprichters voor ogen stond: aan het boeddhisme in Nederland een eigen gezicht te geven, is daardoor in de verdrukking gekomen.

Her en der ontstonden groepen, kringen, tempels. Het geld en de mankracht die daarvoor nodig waren, gingen aan de stichting voorbij.

Van een duidelijke verzwakking was al sprake toen de stichting voor de uitdaging werd gesteld om in 1973 de Dalai Lama te ontvangen.
Met inschakeling van alle nog aanwezige mankracht en financiën en vooral dank zij de voorbeeldige samenwerking met de Theosofische Vereniging, afdeling Nederland, de Soefi Beweging en de Stichting Hulp aan Tibetanen (SHAT) is het bezoek van de Dalai Lama aan ons land een groot succes geworden.

Het heeft ernaar uitgezien dat de stichting aan deze krachtsinspanning zou bezwijken. Het bestuur besefte dat moest worden gekozen tussen liquidatie en een wijziging van de koers. Tot dit laatste is besloten.

De andere opstelling kwam tot uiting in het loslaten van de "centrumgedachte" en ook in het leggen van een zwaarder accent op Saddharma.

Van groot belang was dat de précaire financiële situatie belangrijk verbeterde doordat de stichting in 1978 een legaat ontving van wijlen de heer H. Kuyt te Bergen. Daardoor werd het mogelijke om Saddharma in een aanzienlijk betere uitvoering te doen verschijnen.

De koerswijziging die hiervoor met enkele woorden is geschetst kreeg eind 1978 juridisch gestalte door een wijziging van de statuten.

De naam werd veranderd in Stichting Vrienden van het Boeddhisme, terwijl de stichting werd gekarakteriseerd als "een ontmoetingsplaats voor vrienden van het boeddhisme".

Ofschoon alle waardebepaling relatief is, mag men zeker stellen dat de stichting nog veel zinvol werk kan verrichten.

Enkele taken op een rij zettend kom ik tot:
- het blijven uitgeven van een blad van behoorlijk niveau;
- het houden van landelijke bijeenkomsten om elkaar te ontmoeten en van gedachten te wisselen;
- het uitgeven van brochures over onderwerpen die voor het boeddhisme relevant zijn (de stichting heeft een vijftal van deze geschriften uitgegeven);
- het op wetenschappelijk verantwoorde wijze onderzoeken of en zo ja, hoe een integratie van het boeddhisme in het westers cultuurpatroon mogelijk is;
- het instandhouden van een goede bibliotheek.

Een niet oninteressant takenpakket, zeker voldoende voor de komende vijftien jaren!

Mr. Leo Boer was een van de oprichters van de Stichting Nederlands Boeddhistisch Centrum en jarenlang haar voorzitter. Hij is bestuurslid van de Stichting Vrienden van het Boeddhisme.

* *
*

HERFSTBIJEENKOMST 1982

De herfstbijeenkomst 1982 van de stichting Vrienden van het Boeddhisme wordt gehouden op zaterdag 30 oktober a.s. in het meditatiecentrum "De Kosmos", Prins Hendrikkade 142, Amsterdam, van 10 tot 17 uur.

Prof. Dr. R.H.C. Janssen, voorzitter van de stichting, spreekt over Psychologische aspecten van het nirvana, en Drs. P. van der Beek over Boeddhisme in het westen, enkele kritische aantekeningen.

Aanmelding door overschrijving van f 25,-- (niet-donateurs f 30,--), inclusief de kosten van de lunch, op postrekening 1520022 t.n.v. penningmeester Stichting Vrienden van het Boeddhisme, Wassenaar, door middel van ingesloten acceptgirokaart.

LEERREDE OVER DE GRONDSLAGEN VAN BEWUSTHEID

Vertaling van de Mahā-Satipaṭṭhāna
Suttanta (Dīgha Nikāya 22), deel 2
door Tonny Scherft

De eerste drie van de vier grondslagen van bewustheid zijn in het vorige Saddharma-nummer aan de orde geweest; hier volgt de vertaling van de vierde en laatste grondslag: het gadeslaan van de "ideeën". In de inleiding tot het eerste deel heb ik al iets over deze vierde grondslag verteld. Wat ik hier vertaal met ideeën heet in het Pāli dhammā. *Het woord heeft in dit verband betrekking op de objecten van het denken, de begrippen of ideeën, en wel in het licht waarin deze verschijnen binnen het systeem van de boeddhistische Leer: dus geordend op een wijze die de Wet of Waarheid openbaart, en gewaardeerd in overeenstemming met deze Wet. Zo bevat dit deel van het sutta de hele Dhamma of Leer.*

Eerst dient de beoefenaar van sati de ideeën te beschouwen die verband houden met de Vijf Hindernissen: begeerte, kwaadwilligheid, traagheid, ongedurigheid, twijfel.

Deze vijf toestanden van de geest zijn evenzovele hindernissen om zuiverheid te bereiken. De eerste twee vormen een (polair) paar: datgene waarmee we in aanraking komen, wekt of lustgevoelens op of, andersom haatgevoelens: iets bevalt ons of staat ons tegen. Zo is er aantrekking en afstoting, liefde en haat, begeerte en afkeer. Vervolgens verschilt de werking van onze geest naar snelheid en intensiteit: als de reactie traag en suf is komt men tot niets wat van belang is; is ze daarentegen te snel en vluchtig, te gejaagd, dan ontglipt elk houvast en komt evenmin iets tot stand. In beide gevallen is de geest een willoos speeltuig; hoe zou hij dan vrij kunnen worden? De vijfde en laatste Hindernis is twijfel. Wie in twijfel gevangen blijft zal nooit het Pad betreden. Er is geen voortgang mogelijk voor de eeuwige twijfelaar.

Dit zijn de Vijf Hindernissen.

Vervolgens richt men (de tekst spreekt steeds over "de monnik") zijn aandacht op de Vijf Groepen van het Hechten. Deze zijn de vijf aspecten die door "hechten", namelijk aan het bestaan, erin slaagden een persoon op te bouwen.

De eerste van deze vijf aspecten is de lichamelijke grondslag of "gestalte", dus het ruimtelijke, stoffelijke deel van een levend wezen; de andere aspecten zijn van geestelijke aard: (1) de gevoelens, (2) de waarnemingen (tegelijk onze begrippen, want indrukken worden pas waarnemingen door

herkenning en samenvattende interpretatie), (3) de neigingen, dit wil zeggen, de aanleg en impulsen, en tenslotte (4) het bewustzijn. Zoals herhaald wordt bij élk onderdeel van de oefening in sati, moet ook bij de beschouwing van deze Vijf Groepen de aandacht zich richten op hun voorwaardelijkheid en vergankelijkheid: hoe de aspecten tezamen een persoon telkens opnieuw zowel doen ontstaan als teniet doen gaan.

Dan de Zes Zintuigelijke Binnen- en Buitensferen. Dit zijn: de zintuigen en hun objecten. De Indiër onderscheidt zes zintuigen, namelijk onze vijf plus het verstand. Het verstand dient er immers evenzeer toe om ons in de wereld te oriënteren; het heeft bovendien een overkoepelende functie in die zin dat het de andere zintuigen helpt functioneren.

Dank zij onze zintuigen weten we iets van de wereld, althans: ontstáát er een wereld voor ons. Er zijn dus paren: een zintuig en het object ervan.

Ook deze oefening in sati leidt tot het besef dat iedere waarneming oprijst en weer verdwijnt. Tevens blijkt uit de tekst dat waarnemingen voorgoed *dienen te verdwijnen. Wat moeten we ons daarbij voorstellen? De verbindingsdraden tussen zintuigen en objecten worden ketenen genoemd en de bedoeling zal dus wel zijn: de waarneming, op zich onvermijdelijk, mag geen band met het ego aangaan, of liever: geen ego schéppen. Waarnemingen zullen hun functie behouden in dit leven, maar zoveel mogelijk moet dit gaan als het ware op een "losse" manier, zonder de schakels van begeren, hechten, willen enz. te smeden. Het is immers, zoals de Boeddha elders waarschuwt, juist het óóg dat ziet, het óór dat hoort. . . (en niet het Zelf).*

Het volgende dat genoemd wordt zijn de Zeven Factoren van Verlichting. De zeven hier genoemde heilzame eigenschappen behoeven geen toelichting.

Het is aardig dat ook sati zelf onder deze eigenschappen valt, terwijl het sutta over sati hándelt en dus ook voor de andere factoren geldt dat men zich ervan "bewust" moet zijn. Sati moet alles doordringen. Men kan de weg van het boeddhisme niet nu eens wel, dan weer niet gaan, de Leer moet voortdurend, bij elke gedachte, woord en daad, aanwezig zijn.

Tot slot van alle oefeningen in bewustheid het alfa en omega van het boeddhisme: de Vier Edele Waarheden.

De Waarheid van het Lijden. Ik sluit me hier aan bij de "officieel" geworden vertaling van dukkha, *maar wil er nadrukkelijk bij aantekenen dat het woord lijden te zwaar is, dat eerder het* onbevredigende *van het leven bedoeld wordt. Eerst wordt datgene genoemd wat als het ware het basis-tekort is: oud worden en doodgaan. Dan meer in 't algemeen de smarten die ontstaan hetzij uit een fysieke hetzij uit een psychische oorzaak.*

Of doordat omstandigheden een te zwaar beroep op ons doen; of doordat we gedwarsboomd worden in onze wensen of ons streven. De opsomming eindigt met: "Kortom, de Vijf Groepen van Hechten zijn lijden": alle tekorten komen voort uit de vijf aspecten van onze persoon, uit onze lichamelijkheid, ons voelen, waarnemen, willen, denken. . . . . .

De tweede waarheid gaat over de Oorzaak van Lijden: de "dorst" of het begeren. In laatste instantie is dit altijd de bestaansdorst, het begeren van een ego of voor een ego. Het ook genoemde doodsverlangen is hiervan de omkering: evengoed een begeerte.

Er wordt benadrukt dat alle begeren volgt uit "aanraking", namelijk uit het contact met als aangenaam ervaren dingen. Wij zagen het al, door de werking der zintuigen ontstaat voor ons de wereld, en roept reacties bij ons op, en onontkoombaar - mèt het (vergankelijk) aangename - ook pijn.

De derde waarheid is die van het beëindigen van het lijden: door alle begeerte af te leggen; door onze reacties van begerigheid op wat als aangenaam wordt ervaren teniet te doen. Door niet dit of dat per se te willen. Door niet te zeer te hechten. Door als het moet weer los te kunnen laten. Door tevreden en kalm en welgemoed te zijn.

De vierde waarheid tenslotte handelt over het Achtvoudige Pad, dat tot het "beëindigen" voert: hier zijn middel en methode om het geestelijk evenwicht te bereiken. Er worden acht aspecten van het leven vermeld waarin men "juist" dient te zijn. Juist betekent hier: heilzaam, tot voortgang leidend. Voorop staat de juiste zienswijze: de kijk op het leven die doet besluiten voor het Pad te kiezen. Dan volgen de juiste gedachten (namelijk zonder agressiviteit, die aan één as zit met begeerte), het juiste spreken, het juiste handelen. Het juiste handelen wordt uitgebreid met de juiste wijze van levensonderhoud, die hier uiterst gebrekkig gedefinieerd wordt, maar uit andere teksten weten we wat bedoeld wordt: weer agressieve handelingen vermijden, dus niet jagen, geen wapentuig fabriceren enz.

De laatste drie leden zijn de juiste inspanning - als het ware een doorlopende aanmoediging -; de juiste waakzaamheid of bewustheid, zoals in dit sutta wordt beschreven: de eerste samenvattende alinea wordt hier herhaald, wat een aardig spiegeleffect geeft en nog eens het alles begeleidende aspect van sati accentueert; en tenslotte de juiste meditatie. In dit laatste, het juiste mediteren, ligt de climax van het Pad. Juist mediteren - zo is het uitgangspunt - is pas mogelijk als men in z'n hele levenswandel tot zelfbeheersing en zuiverheid is gekomen. In de meditatie ligt dan de voltooiing.

Terwijl sommige andere meditatiereeksen die in de teksten vermeld worden, algemeen Indisch zijn, is de hier genoemde reeks waarschijnlijk oorspronkelijk boeddhistisch. Eerst brengt men zijn geest onder controle

door concentratie op een object (meestal de ademhaling); zo komt het lichaam tot rust en wordt men vrij van de Vijf Hindernissen. Vervolgens laat men eerst het denken en redeneren verdwijnen. Daarna gaan de emoties (b.v. vreugde om het bereikte) dezelfde weg, zodat in de rust en stilte die nu ontstaan, er alleen nog een gevoel van welbehagen is. Als men tenslotte ook hierop geen acht meer slaat, er niet aan hecht, treedt onverstoorbare kalmte in, een verheven evenwicht, volmaakte "zuiverheid".

Onder zuiverheid moeten we hier méér verstaan dan we gewoonlijk met het woord bedoelen. Niet alleen roert zich geen enkele boze gedachte of opzet meer, nee, er wordt pas over een "zuivere geest" gesproken als er helemaal niets opzettelijks, niets wat van de levenswil uitgaat, geen "bedoeling" meer aanwezig is. Zuiver is pas een geest die "leeg" is geworden, die elke band tussen ik en wereld verbroken heeft en zo beide heeft losgelaten. Hij is onbegrensd geworden en zal slechts reflecteren.

Het slot van het sutta is bemoedigend: ook wie zich maar één week op deze manier wijdt aan oefening in bewustheid zal al groot loon ontvangen. Namelijk volmaakt inzicht (dus een arahat, heilige zijn) of zo dit hoogste niet bereikt wordt, dan toch bevrijding van wederkeer in deze lage aardse sfeer.

Dat kan best zijn. Maar de grote vraag is: wie is in staat, sati een hele week lang volmaakt te beoefenen?

En hoe, monniken, slaat een monnik, met betrekking tot de ideeën, zijn ideeën voortdurend gade?

Op dit punt, monniken, volhardt hij eerst in de beschouwing van de Vijf Hindernissen. Hoe doet hij dit?

Hij weet, monniken, als zijn binnenste begerig is: 'Ik ben bevangen door begeerte' en als dat niet het geval is, weet hij dat ook.
Ook is hij gewaar of een begeerte aan het ontstaan is of bezig is te verdwijnen. Evenzo weet hij of een begeerte die overwonnen is, niet meer zal verrijzen.

Op dezelfde wijze neemt hij toestanden van agressie in zichzelf waar; en van sloomheid of verstarring; en van gejaagdheid of zorgelijkheid; en van twijfel.

Zo slaat hij de ideeën voortdurend gade, inwendig of uitwendig of beide tegelijk. Ook beschouwt hij voortdurend met betrekking tot de ideeën de eigenschap van het ontstaan of de eigenschap van het tenietgaan of deze beide eigenschappen gezamenlijk. Terwijl hij beseft: 'er zijn de ideeën' is zijn bewustheid voldoende gewekt voor concentratie en kennis. En hij volhardt hierin in zelfstandigheid, aan niets in wereld hecht hij zich.

Zo, monniken, slaat hij de ideeën voortdurend gade met betrekking tot de Vijf Hindernissen.

En weer, monniken, beschouwt deze monnik de ideeën volhardend, nu met betrekking tot de Vijf Groepen van het Hechten. Hoe doet hij dit?

In dit geval, monniken, beseft hij: 'Zo is de gestalte, zo is het ontstaan en zo het tenietgaan van de gestalte, zo zijn de gevoelens, zo is het ontstaan en tenietgaan van de gevoelens; zo zijn de waarnemingen, zo is het ontstaan en tenietgaan van de waarnemingen; zo zijn de neigingen en zo het het ontstaan en tenietgaan van de neigingen; zo is het bewustzijn en zo is het ontstaan en tenietgaan van het bewustzijn'.

Zo slaat hij de ideeën voortdurend gade, inwendig of uitwendig of beide tegelijk. Ook beschouwt hij voortdurend met betrekking tot de ideeën de eigenschap van het ontstaan of de eigenschap van het tenietgaan of deze beide eigenschappen gezamenlijk. Terwijl hij beseft: 'er zijn de ideeën' is zijn bewustheid voldoende gewekt voor concentratie en kennis. En hij volhardt hierin in zelfstandigheid, aan niets in de wereld hecht hij zich. Zo, monniken, slaat hij de ideeën voortdurend gade met betrekking tot de Vijf Groepen van het Hechten.

En nogmaals, monniken, beschouwt hij de ideeën volhardend, nu met betrekking tot de Zes Zintuiglijke Binnen- en Buitensferen. Hoe doet hij dit?

In dit geval, monniken, is hij zich bewust van het oog en van de gestalten als de objecten van het oog, en ook van hetgeen op grond van deze beide oprijst en de keten die het vormt. Ook weet hij hoe een nog niet aanwezige keten ontstaat, hoe de ontstane keten los te laten en hoe deze, eenmaal losgelaten, nooit weer zal verrijzen. Evenzo is hij bewust met betrekking tot het oor en de geluiden, de neus en de geuren, de tong en de smaken, het gevoelszintuig en alwat aangeraakt kan worden, en het verstand en de gedachten: van al deze is hij zich bewust, en ook van hetgeen op grond van zulk een paar oprijst en de keten die het vormt. En hoe zo'n keten ontstaat, hoe ze los wordt gelaten en hoe ze nooit weer zal verrijzen, ook dat weet hij.

Zo slaat hij de ideeën voortdurend gade, inwendig of uitwendig of beide tegelijk. Ook beschouwt hij voortdurend met betrekking tot de ideeën de eigenschap van het ontstaan of de eigenschap van het tenietgaan of deze beide eigenschappen gezamenlijk. Terwijl hij beseft: 'er zijn de ideeën' is zijn bewustheid voldoende gewekt voor concentratie en kennis. En hij volhardt hierin in zelfstandigheid, aan niets in de wereld hecht hij zich. Zo, monniken, slaat hij de ideeën voortdurend gade met betrekking tot de Zes Zintuiglijke Binnen- en Buitensferen.

En weer, monniken, beschouwt de monnik de ideeën volhardend, nu met betrekking tot de Zeven Factoren van Verlichting. Hoe doet hij dit?

In dit geval, monniken, weet hij of in zijn binnenste de verlichtingsfactor van bewustheid aanwezig is of niet. Ook merkt hij hoe deze bewustheid in hem tot ontstaan komt en, eenmaal ontstaan, tot volle ontwikkeling wordt gebracht.

Op dezelfde wijze is hij zich bewust van de verlichtingsfactoren van onderzoeking van de Waarheid, van energie, vreugde, kalmte, concentratie en gelijkmoedigheid: van al deze weet hij of ze in hem aanwezig zijn of niet aanwezig of bezig zijn te ontstaan of ten volle zijn ontwikkeld.

Zo slaat hij de ideeën voortdurend gade, inwendig of uitwendig of beide tegelijk. Ook beschouwt hij voortdurend met betrekking tot de ideeën de eigenschap van het ontstaan of de eigenschap van het tenietgaan of deze beide eigenschappen gezamenlijk. Terwijl hij beseft: 'er zijn de ideeën' is zijn bewustheid voldoende gewekt voor concentratie en kennis. En hij volhardt hierin in zelfstandigheid, aan niets in de wereld hecht hij zich. Zo, monniken, slaat hij de ideeën voortdurend gade met betrekking tot de Zeven Factoren van Verlichting.

En weer, monniken, beschouwt de monnik de ideeën volhardend, nu met betrekking tot de Vier Edele Waarheden. Hoe doet hij dit?

In dit geval, monniken, beseft hij, wanneer hij denkt: 'dit is lijden', volledig wat dat werkelijk is, en hetzelfde bij de gedachte: 'dit is de oorzaak van lijden' en bij: 'dit is de beëindiging van lijden' en tenslotte bij: 'dit is het pad dat leidt tot beëindiging van lijden'.

En wat, monniken, is de edele waarheid met betrekking tot lijden?

Geboorte, ouderdom, sterven is lijden; verdriet, gejammer, pijn, droefheid, zorgelijkheid zijn lijden; ook is het smartelijk niet te krijgen wat men wenst, kortom, de vijf Groepen van Hechten zijn lijden.

En wat, monniken, is geboorte? Het geboren worden, voortgebracht worden, de afdaling, het weer zich vormen, de verschijning van de Groepen, het verkrijgen van de Zintuig-velden, in welke klasse ook van welke wezens ook, - dat, monniken, wordt geboorte genoemd.

En wat, monniken, is ouderdom? Veroudering, slijtage van het gebit, vergrijzing, het rimpelen van de huid, het afnemen van de vitaliteit, het verval van de vermogens, van welk wezen ook, behorend tot welke klasse van wezens ook - dit, monniken, wordt ouderdom genoemd.

En wat, monniken, wordt sterven genoemd? Het wegvallen, afvallen, uiteenvallen, het verdwijnen, de Dood, het doodgaan, het beëindigen van zijn levenstijd, het uiteenvallen van de Groepen, het afwerpen van het lichaam, van welk wezen ook, behorend tot welke klasse van wezens ook,

- dit, monniken, wordt de dood genoemd.

En wat, monniken, is verdriet? De smart die ontstaat voor iemand wie een ramp is overkomen, die is getroffen door dit of dat kwaad, treurnis, bedroefdheid, pijn in het hart, verslagenheid, - dat is verdriet.

En wat, monniken, is gejammer? Het gejammer van iemand wie een ramp is overkomen, die getroffen is door een kwaad, alle geween en weeklagen, - dit, monniken, wordt gejammer genoemd.

En wat, monniken, is pijn? Pijn is lichamelijk lijden, lichamelijk ongemak, lijden dat wordt veroorzaakt door een lichamelijk contact dat als onaangenaam wordt ervaren, - dit, monniken, wordt pijn genoemd.

En wat, monniken, wordt droefheid genoemd? Droefheid is een geestelijk lijden, geestelijk ongemak, lijden dat wordt veroorzaakt door een psychisch contact dat als onaangenaam wordt ervaren, - dit, monniken, wordt droefheid genoemd.

En wat, monniken, is zorgelijkheid? De ellende die ontstaat voor iemand wie een ramp is overkomen, die getroffen is door een kwaad, de benauwenis, het bezorgd zijn, het klem zitten, - dit, monniken, wordt zorgelijkheid genoemd.

En wat, monniken, is het leed van niet te krijgen wat men wenst? Monniken, in wezens die zijn onderworpen aan geboorte, rijst de wens: 'Ach! Mochten wij niet aan geboorte zijn onderworpen, mocht er geen geboorte voor ons volgen!' Deze wens echter is onvervulbaar. Op deze manier is dit, wat men wenst maar niet krijgt, smartelijk. En, monniken, hetzelfde overkomt wezens die oud moeten worden, die aan ziekte, aan sterven, aan verdriet en gejammer enzovoort zijn onderworpen, in wie de wens rijst: 'Ach! Wee! Mochten wij vrij van verdriet en jammer en al het andere zijn, mochten we hiervoor gespaard blijven!' Deze wens is echter onvervulbaar. Dit is de smart van niet te krijgen wat men wenst.

En wat, monniken, wil zeggen 'kortom, de Vijf Groepen van Hechten zijn lijden?' Dat zijn de groepen van hechten aan Gestalte, aan Gevoel, aan Waarnemingen, Neigingen en Bewustzijn, van deze, monniken, wordt gezegd dat 'kortom, de Vijf Groepen van het Hechten smartelijk zijn'. Dit, monniken, wordt de edele waarheid van het lijden genoemd.

En wat, monniken, is de edele waarheid van de oorzaak van het lijden? De oorzaak is de 'dorst', de begeerte die leidt tot wedergeboorte, die is verbonden met geneugten en lust, hier en daar en overal genoegens najagend, begeerte naar zingenot, begeerte naar ontstaan, begeerte naar nietontstaan.

En, monniken, waar verrijzende, komt deze begeerte tot ontstaan, waar binnentredend vestigt ze zich? Door wat er in de wereld aantrekkelijk

en aangenaam uitziet komt ze tot ontstaan, dáár treedt ze binnen en vestigt zich.

En wat is dan aantrekkelijk en aangenaam in de wereld? Oog, oor, reukorgaan, smaak, gevoel, gedachte: deze zijn aantrekkelijk en aangenaam in de wereld, hier verrijzende komt begeerte tot ontstaan, hier treedt ze binnen en vestigt zich.

En vormen, geluiden, geuren, smaken, dingen die kunnen worden gevoeld en geestelijke objecten: deze zijn aantrekkelijk en aangenaam in de wereld, hier verrijzende komt begeerte tot ontstaan, hier treedt ze binnen en vestigt zich.

Het bewustzijn van wat er rijst door oog, oor, reuk, smaak, gevoel, gedachte, het contact dat het gevolg is van oog, oor enzovoort, de gevoelens die uit dat contact worden geboren, de waarneming van vormen, geluiden, geuren, smaken, dingen die kunnen worden gevoeld, de intenties die door vormen, geluiden enzovoort worden gewekt, de begeerte ernaar, het overdenken en onderzoeken ervan, - dit alles is aantrekkelijk en aangenaam in de wereld, hier verrijzende komt begeerte tot ontstaan, hier treedt ze binnen en vestigt zich. Dit, monniken, is de edele waarheid van de oorzaak van lijden.

En wat, monniken, is de edele waarheid van de beëindiging van lijden? Dat is de restloze verwelking en beëindiging van deze begeerte, het achterlaten, loslaten, de bevrijding ervan, het afleggen van hartstocht.

Maar waar, monniken, laat men begeerte achter, waar wordt begeerte wanneer men haar beëindigd, tenietgedaan? Wanneer ze wordt verlaten ten opzichte van de materie die in de wereld aantrekkelijk en aangenaam is: hier wordt ze verlaten, hier wordt ze beëindigd en tenietgedaan.

En wat, in de wereld, is aantrekkelijk en aangenaam? Oor, oog, reuk, smaak, gevoel, gedachte en hun objecten, het bewustzijn daarvan, het contact tussen zintuigen en objecten, de waarneming van objecten, de intenties die eruit volgen, de begeerte ernaar, het overdenken en onderzoeken ervan: dit is aangenaam en aantrekkelijk in de stoffelijke wereld, hier wordt begeerte verlaten, hier wordt ze beëindigd en tenietgedaan. Dit, monniken, wordt de edele waarheid van de beëindiging van lijden genoemd.

En wat, monniken, is de edele waarheid met betrekking tot het Pad dat voert tot beëindiging van lijden?

Dit is het Edele Achtvoudige Pad, namelijk de juiste zienswijze, de juiste gedachten, het juiste spreken, handelen, levensonderhoud, de juiste inspanning, bewustheid en meditatie.

En wat, monniken, is de juiste zienswijze? De juiste zienswijze, monniken, is het inzicht in het lijden, in de oorzaak en beëindiging van het lijden en het pad dat daartoe leidt. Dit wordt de juiste zienswijze genoemd.

En wat, monniken, zijn de juiste gedachten? De juiste gedachten zijn te willen afstaan, zonder agressie te zijn, geweldloos te zijn. Dit worden de juiste gedachten genoemd.

En wat, monniken, is het juiste spreken? Zich onthouden van leugens, van laster, van ruwe taal, van babbelzucht, - dit, monniken, wordt het juiste spreken genoemd.

En wat, monniken, is het juiste handelen? Zich onthouden van geweldpleging, van nemen wat niet gegeven is, van onjuist seksueel gedrag, - dit, monniken, wordt het juiste handelen genoemd.

En wat, monniken, is de juiste wijze van levensonderhoud? In dit opzicht, monniken, laat de edele volgeling van de Leer een verkeerde broodwinning varen en richt zijn leven zo in dat hij op een juiste wijze in zijn onderhoud voorziet. Dit, monniken, wordt de juiste wijze van levensonderhoud genoemd.

En wat, monniken, is de juiste inspanning? Hiertoe, monniken, verzamelt de monnik wilskracht om slechte, onjuiste eigenschappen die zich nog niet bij hem voordoen, verre te houden, hij spant zich in, hij ontwikkelt energie, hij legt er zich geestelijk op toe en zet zich ervoor in. Vervolgens verzamelt hij wilskracht om slechte, onjuiste eigenschappen die hij heeft, af te leggen, hij spant zich daartoe in, hij ontwikkelt energie, legt er zich geestelijk op toe en zet zich ervoor in.

Daarna verzamelt hij wilskracht om goede eigenschappen die hij nog niet bezit, te doen ontstaan, hij spant zich daartoe in, ontwikkelt energie, legt er zich geestelijk op toe en zet zich ervoor in. Tenslotte verzamelt hij wilskracht om goede eigenschappen die hij al bezit, te doen standhouden, hij spant zich daartoe in, ontwikkelt energie, legt er zich geestelijk op toe en zet zich ervoor in. Dit, monniken, wordt de juiste inspanning genoemd.

En wat, monniken, is de juiste bewustheid? In dit opzicht, monniken, slaat de monnik, met betrekking tot zijn lichaam, dit lichaam voortdurend gade, energiek, welbewust, vol oplettendheid, en nadat hij wereldse lust en treurnis heeft afgelegd. Op dezelfde wijze volhardt hij met betrekking tot zijn gevoelens, zijn denken en zijn ideeën, ze alle, nadat hij wereldse lust en treurnis achter zich heeft gelaten, welbewust en met aandacht beschouwend. Dit, monniken, wordt de juiste bewustheid genoemd.

En wat, monniken, is de juiste meditatie? In dit opzicht, monniken, betreedt de monnik, zich verre houdend van wereldse lusten en van onheilzame eigenschappen, de eerste meditatie, die gepaard gaat met rede-

nering en verstandelijk onderzoek, geboren uit eenzaamheid, vervuld van vreugde en welbehagen; en hij verwijlt in die toestand. Door redenering en onderzoek tot stilstand te brengen, betreedt hij vervolgens de tweede meditatie, met een kalm gemoed, een tot eenheid gekomen geest, vrij van redenering en verstandelijk onderzoek, geboren uit concentratie, vol vreugde en welbehagen; en hij verwijlt in die toestand. Door onaandoenlijk te worden voor vreugde betreedt hij daarna in gelijkmoedigheid de derde meditatie, bewust en beheerst, en hij ervaart het lichamelijk welbehagen, waarvan de edelen berichten: 'Hij verkeert gelijkmoedig en waakzaam in geluk'; en hij verwijlt in die toestand. Door tenslotte zowel gevoelens van geluk als van leed achter te laten, nadat hij al eerder vreugde en droefenis heeft overwonnen, betreedt hij zonder pijn of welbehagen de vierde meditatie, die volmaakt zuiver is in gelijkmoedigheid en bewustheid; en hij verwijlt in die toestand. Dit, monniken, wordt de juiste meditatie genoemd.

Dit, monniken, noemt men de edele waarheid van het pad dat voert tot beëindiging van lijden.

Zo slaat de monnik de ideeën voortdurend gade, inwendig of uitwendig of beide tegelijk. Ook beschouwt hij voortdurend met betrekking tot de ideeën de eigenschap van het ontstaan of de eigenschap van het tenietgaan of deze beide eigenschappen gezamenlijk. Terwijl hij beseft: 'er zijn de ideeën' is zijn bewustheid voldoende gewekt voor concentratie en kennis. En hij volhardt hierin in zelfstandigheid, aan niets in de wereld hecht hij zich. Zo, monniken, slaat hij de ideeën voortdurend gade met betrekking tot de Vier Edele Waarheden.

En, monniken, al wie deze vier grondslagen van bewustheid zeven jaar aldus zal beoefenen, die mag verwachten dat hij van twee 'vruchten' er zeker één zal oogsten: volmaakte kennis al in dit leven of althans de staat van iemand die niet in een moederschoot zal weerkeren, ook al is er nog een rest gehechtheid. Maar, monniken, laten we zwijgen over zeven jaren. Al beoefent hij deze grondslagen van bewustheid maar zes jaar of vijf, vier, drie, twee, één jaar, of zelfs maar zeven, zes, vijf, vier, drie, twee maanden of maar één maand: al wie dit volbrengt, mag van die twee vruchten er zeker één verwachten. Ja, ja, monniken, zelfs ieder die deze vier grondslagen van bewustheid maar veertien dagen of één week beoefent, mag verwachten dat hij een van beide vruchten zal oogsten: volmaakte kennis al in dit leven of althans de staat van iemand die niet in een moederschoot zal weerkeren, ook al is er nog een rest gehechtheid. Het is hierom dat ik heb gezegd: 'Er is maar één weg, monniken, die voor levende wezens leidt tot zuiverheid, tot te boven komen van verdriet en jammer, tot beëindiging van lichamelijk en geestelijk lijden, tot het toepassen van de juiste methode,

tot realisering van het nirvana - en dat zijn de vier grondslagen van bewustheid'. "Dit was de reden".

Zo sprak de Heer. En de monniken, verrukt, verheugden zich over zijn woorden.

************ UIT DE BOEDDHISTISCHE TIJDSCHRIFTEN ************

door W.J. Roscam Abbing

Wie belangstelt in een hieronder genoemd artikel kan contact opnemen met de redactie van het tijdschrift waarin het artikel voorkomt.

BOEDDHAYANA, 5/12; 6/1; 6/2 en 6/3.

Nederlandse Buddha-Dhamma Stichting, Fronemanstraat 16b, 2572 VG 's-Gravenhage.

Elke uitgave van Boeddhayana bevat tenminste één, maar vaak een aantal selecties uit de Pāli-canon.

In het nummer 5/12 is de eerste aflevering opgenomen van een overzicht van de verschillende typen van bewustzijn, zoals die zijn gegeven in de Abhidhammattha Sangaha; de vervolgen staan in de uitgaven 6/2 en 6/3.

Upāsaka Dharmawīranātha geeft een beschouwing uit de Majjhima Nikāya over het pad dat de leerling moet bewandelen om Arahant te worden. Belangrijk is de uitwerking van de begrippen morele schaamte, eigen verwijt *(hiri)* en morele blaam, andermans verwijt *(ottappa).*

Upāsikā Kheminda geeft in een artikel de betekenis en de functie van de stoepa, bij boeddhistische monumenten wel de meest toegepaste vorm.

Nummer 1 van de zesde jaargang is ten dele gewijd aan de boeddhistische feestdag Wesak. In dit kader is de plaatsing van het opstel 'De leer van de Boeddha' dan ook zinvol. Dit artikel bevat niet, zoals de titel wellicht doet vermoeden, een overzicht van de leer, maar is veel meer een samenvatting van hoe de leer van de Boeddha respectvol behoort te worden beoefend.

In de serie over boeddhistische gebruiken en gewoonten worden ditmaal boeddhistische huwelijksceremoniën uit de doeken gedaan.

Upāsaka Dharmawīranātha bespreekt in nummer 6/2 de drie oefeningen van het dagelijkse leven: liefdadigheid *(dāna)*, deugdzaamheid *(sīla)* en het ontplooiien van de geest *(bhāvanā)*, vaak minder goed vertaald met meditatie.

De bijdrage 'A Practical Guide to Buddhist Meditation through the Middle Way' van U Pañña Dipa Sayadaw uit Birma vindt zijn vervolg in het nummer 6/3.

WESTERN BUDDHIST, No. 6.

The Editor 'Western Buddhist', 30 Hollingbourne Gardens, Ealing, London W13 8EN, Engeland.

Deze periodiek wordt uitgegeven door de Scientific Buddhist Association, een genootschap dat het accent legt op het feit dat het boeddhisme en de moderne wetenschap niet met elkaar in strijd zijn en dat aldus het boeddhistische pad naar geluk, voortreffelijkheid en nirvana voor iedereen begaanbaar is.

Zo staat het stimuleren van wetenschappelijk onderzoek van boeddhistische leringen en meditatie op het programma. Namen van medewerkers zoals Paul Ingram en Gerald du Pré staan borg voor een hoog peil van de publikaties.

Een van de belangrijkste artikelen in dit nummer is 'The Way to Happiness' door Gerald du Pré. Deze weg bestaat uit vier stappen, die, vrij vertaald, als volgt zijn te omschrijven: kalm, bedaard worden; de problemen objectief bekijken; je leven in goede banen gaan leiden en positief gaan denken en, tenslotte, meer in het heden gaan leven.

'Mindfulness Meditation' geeft in heldere taal een aantal beschouwingen en raadgevingen betreffende de satipatthāna-meditatie.
'Illuminating Thoughts', eveneens van Du Pré, laat zien hoe nuttig goede gedachten zijn, zowel voor het dagelijkse leven als voor de meditatie.

THE WHEEL OF DHAMMA, 9/2.

The Buddharama Temple, Loeffstraat 26-28, 5142 ER Waalwijk.

Behalve een aantal artikelen in het Thailands en het Engels, zoals het vervolg van 'Meditation and Practice', is de bijdrage van Sogyal Rinpoché: 'Visie, meditatie en handeling', een geslaagde poging waaruit blijkt dat de meditatie een fundamentele manier van handelen is om geestelijke gezondheid te verkrijgen en te behouden.

•

YĀNA, 35/3 en 4.

Altbuddhistische Gemeinde, Zur Ludwigshöhe 30, D-8919 Utting a.A., West-Duitsland.

In beide nummers vervolgt mevrouw Schoenwerth haar citatenverzameling over *anattā*, de poort naar de vrijheid.

Het derde nummer bevat de tekst van een lezing die Max Hoppe tijdens het pinkster-seminarium 1982 heeft gehouden over het dubbele aspect van *anattā* in de meditatieve ervaring. Hiermee bedoelt hij het mediteren over aangename en over onaangename dingen van het leven.

Op het eerste gezicht lijkt mediteren over alleen aangename zaken een positieve levenshouding te bevorderen; maar een ieder weet na enig nadenken - en zeker de boeddhist - hoe vlug iets aangenaams zich kan wijzigen in iets onaangenaams. Zo blijken de zes zintuigen ons te misleiden en het einde van alles is: leed; leed, dat zijn oorzaak vindt in onszelf.

Maar evenzeer komt aan het licht dat de leringen van de Boeddha een boodschap zijn van geluk. In het artikel worden vele diepgaande gedachten ontvouwd; een herhaalde lezing en overweging zijn zij ten volle waard.

In nummer vier geeft Dr. Gams enkele ervaringen weer, die hij heeft opgedaan tijdens het pinkster-seminarium.

ZEN, nr. 10.

Theresiahoeve, Dominicanenstraat 24, 5453 JN Langenboom.

Deze uitgave begint met een verslag en een impressie van M. Houtman van een bijeenkomst in de Kosmos te Amsterdam over christendom, boeddhisme en vrede. De samenkomst werd geleid door Daniël Berrigan, een priester-jezuiet, en Thich Nhat Hanh, een Vietnamesche zenmeester.

Vervolgens o.m. een commentaar (tweede deel) op Gadukō Yōjinshū: 'san-zen' van Deshimaru en, van Gusta van Gulick, wat dagboeknotities die zij maakte tijdens een zen-meditatieweek.

* *
*

VRAGEN BIJ EEN ROLSCHILDERING

door M. Ondei

Kunt u mij iets vertellen over mijn thanka (Tibetaans-Boeddhistische rolschildering)?

Een op zichzelf simpele vraag, waarmee de beheerder van een volkenkundige verzameling dagelijks kan worden geconfronteerd.
Toch stelt zij de ondervraagde steeds opnieuw voor een dilemma, althans zo zou het, mijns inziens, moeten zijn. Want, hoe moet hij degeen die met zijn pas verworven of reeds lang in de familie zijnde kunstwerk onder zijn arm hoopvol naar de museumdeskundige is toegestapt inschatten? Wat is zijn motivatie? Wat heeft hem bewogen te komen? Is het een estheet - iemand die voornamelijk werd getroffen door de uitgebalanceerde compositie en de geraffineerde kleurencombinatie van de schildering en voor wie kennis van het onderwerp en van het land van herkomst op de tweede plaats komt? Dan kan hij volstaan met een instemmend knikken bij het enthousiasme van de bezoeker (afkeuring komt nooit van pas, want over smaak valt immers niet te twisten).

Is het een intellectueel, die om zijn encyclopedische kennis te verrijken is gekomen, dan kan hij hem mogelijk vertellen dat de middelste figuur bovenaan op de schildering de Dhyāni Boeddha Amitābha is en dat de demonische gestalten links en rechts onderaan resp. Mahākāla en Vajrapāni heten, dat zij tot een groep van z.g. „acht verschrikkelijken" behoren. Als de dorst naar kennis van zijn bezoeker dan nog niet is gelest, kan hij hem, één voor één, de attributen opnoemen die die schrikwekkende figuren in de hand houden: hakmes, schedelschaal, drietand, lasso, vajra enz. enz. en - indien gewenst - er nog de Sanskrit annex Tibetaanse namen bij leveren.

Krijgt de deskundige de indruk dat hij te maken heeft met een snob, die het er uitsluitend om te doen is zijn medemensen de ogen uit te steken met zijn nieuwe aanwinst, dan kan hij - als hij dat al zou willen en het voorwerp er aanleiding toe geeft - de zeldzaamheid en kostbaarheid van de schildering benadrukken.

Is de bezoeker misschien zelf schilder en is hij voornamelijk geboeid door het materiaal waaruit de schildering gemaakt is (gelijmd linnen, plantaardige kleurstoffen, zijden border), dan kan de beheerder - als hij dat zou kunnen - nader ingaan op de materiaalkant van het voorwerp.

Drs. M. Ondei is verbonden aan het Museum voor Land- en Volkenkunde in Rotterdam.

Maar stel eens dat de beheerder de indruk krijgt te maken te hebben met iemand die belangstelling en feeling heeft voor waar het in de rolschildering wezenlijk om gaat, namelijk de betekenis van de symboliek van het geheel en van de samenstellende elementen ervan..... ja, dan beginnen de moeilijkheden pas goed!

Natuurlijk, hij kan wijzen op b.v. de betekenis van de lotusbloem; hij kan uit alles wat hem uit de boeddhistische literatuur bekend is over de lotusbloem een grootste gemene deler distilleren, die dan bovendien nog zal zijn gekleurd door zijn eigen voorkeur. Op basis hiervan kan hij een mooi verhaal vertellen over het levende wezen dat door ontelbaar veel reïncarnaties heen tot het inzicht rijpt dat leidt tot de verlossing uit de kringloop van het bestaan, gelijk de lotusbloem via het troebele water van de lotusvijver omhoog stijgt om tenslotte haar kelkbladeren te openen op het licht van de zon. Maar hoeveel potentiële onbekenden heeft hij dan niet al in zijn verhaal verweven? Die onbekendheid zal natuurlijk grotendeels afhangen van de voorkennis van zijn bezoeker over het onderwerp.

Moeilijker nog wordt het als hij zou moeten wijzen op de symboliek van „het zwaard van de Bodhisattva Manjusri'' dat - zoals in de handboeken zo fraai gezegd wordt - „de nevelen van de onwetendheid doorklieft''.

In beide gevallen heeft „de deskundige'' het in een paar zinnen moeten hebben over de kern van de boodschap van de Leer van de Boeddha zoals vervat in de woorden reïncarnatie, inzicht, verlossing, kringloop van het bestaan. En hij heeft dit moeten doen met behulp van symbolen die ontleend zijn aan een cultuur die de bezoeker in de meeste gevallen vreemd zal zijn: de lotus, het zwaard (dat in het onderhavige geval waarschijnlijk een ander zwaard is dan het zwaard waarmee de engel Adam en Eva het Paradijs uit joeg. Maar over zulke zaken valt in laatste instantie wellicht te twisten... en wordt ook vaak getwist!). Hij heeft namen als Bodhisattva en Manjusri moeten bezigen, namen die zo mogelijk nog verder afstaan van wat de bezoeker uit zijn eigen cultuur kent dan de lotus en een een zwaard. Kortom, hoe moet „de deskundige'' in een paar minuten die hem en de bezoeker gegeven zijn iets overdragen van de wezenlijke betekenis van de Leer van de Boeddha zonder juist het tegendeel te bewerkstelligen van wat hij zou willen?

In de meeste gevallen zal de bezoeker met zijn kunstwerk onder de arm naar huis terugkeren, duizelig en verward door alles wat er in die korte spanne tijds aan woorden, namen en begrippen over hem is uitgestort, of, erger nog, tevreden denkend dat hij een stuk wijzer is geworden terwijl hij in wezen juist onwijzer is geworden omdat hij het bedrieglijke gevoel heeft

een nieuwe „Oosterse zienswijze" deelachtig te zijn geworden, terwijl hij in feite slechts zijn „Westerse" interpretatie van een „Oosterse" zienswijze mee naar huis neemt inzoverre die past in zijn „Westerse" denkpatroon.

En hoe kan het anders? Hoe kan een „Westerling", die veelal zo is vergroeid met zijn culturele matrix dat hij kennis te allen tijde spontaan verbindt met méér, in zo korte tijd geestelijk worden omgeturnd tot een totaal andere zienswijze die kennis veeleer associeert met minder?

Hoe kan hij, die net nog - via zijn kunstwerk - geconfronteerd werd met een totaal nieuwe symbolen - en begrippenstelsel, in datzelfde moment begrijpen en aanvaarden dat deze symbolen en begrippen juist bedoeld zijn hem te onthechten van elke binding aan waarden die van buiten op hem toekomen (inclusief zijn gekoesterd kunstwerk zelf)?

Slechts wat innerlijk werd gezien en als waar herkend kan bijdragen tot bewustwording. Jazeker! Een ieder die een beetje mystiek is aangelegd zal deze stelling onderschrijven.

Maar hoe rijmt zich dan het aanleren van symbolen uit een vreemde cultuur met het herkennen van symbolen uit de eigen cultuur, sterker, in de eigen binnenwereld van de psyche? Leidt dit niet tot een passen en meten en vergelijken? Kortom, leidt dit niet tot een vrijblijvend intellectualistisch kwartetten met symboliek, zo in de trant van: Heb jij voor mij uit de serie „Oosterse mystiek": de lotus? En heb jij dan voor mij uit de serie „Westerse mystiek"; de roos?

Ik geloof dat een dialoog der godsdiensten zoals Interreligio (als interreligieus centrum in ons land) die voorstaat een nuttige functie kan hebben bij bewustwording en geestelijke emancipatie.
Maar dan een dialoog der godsdiensten opgevat als een geestelijke discipline, bijna als een vorm van meditatie, waarbij het er - in eerste instantie - om gaat vooroordelen gebaseerd op aangeleerde, maar nog niet of niet meer als waar herkende symbolen en begrippen, in en door de confrontatie met andere symbolenstelsels, los te laten, om te komen tot die „mystieke reserve", die „leegte" waar Cornelis Verhoeven op doelt in zijn boek „Rondom de Leegte".

Tijdens het waakzaam en alert wachten rondom de leegte kan het zijn - en voor degeen die geduldig en vol vertrouwen wacht zal het zeker zo zijn - dat hij of zij symbolisch referentiekader ontdekt dat herkend wordt als „eigen", een referentiekader waarbinnen de persoonlijke levenservaringen in de verhouding tot elkaar pas hun ware betekenis vinden en zich aldus samenvoegen tot een „beeld" dat inzicht biedt in de doolhof van ons leven.

En zou het een wonder mogen heten als het grondplan van die doolhof in de doolhof zelf te vinden zou zijn? Tenslotte is ons leven het enige wat een ieder van ons zijn of haar „eigen" mag noemen.

Bovenstaand artikel is overgenomen uit "Communicatie van Religies", uitg. Interreligio-Nederland, 1981.

***************** BOEDDHISTISCH NIEUWS *****************

Maitreya Instituut

Het najaarsprogramma van het Maitreya Instituut, "Groenhoven", Dorpsstraat 6, 5314 AE Bruchem, vermeldt o.m.:

— Goeroe Yoga van Lama Tsong Khapa, initiatie en commentaar door Geshe Namgyal Wangchen (1-3 okt. in Bruchem);
— Groene Tara, vrouwelijk aspect van de Boeddha's, belichaming van liefdevol mededogen in actieve vorm -, initiatie en commentaar door Geshe Ngawang Dhargye (6-7 nov., Kosmos, Amsterdam);
— The four classes of Tantra, door Z.H. Tsenshab Serkong Rinpochee (16-18 nov., Bruchem);
— Maitreya, initiatie en commentaar door Z.H. Serkong Rinpochee (19 nov., Bruchem);
— The three essential moments (dood, tussenstaat en wedergeboorte), door Z.H. Serkong Rinpochee (20-21 nov., Kosmos, Amsterdam.

Aanmelden bij het Maitreya Instituut.

Tibet.

Geshe Wangchen geeft twee lezingen over 'Early Buddhism in Tibet' in het kader van de School for Oriental studies, geleid door prof. H. van Praag. (9-10 oktober, De Leeuwenhorst, Noordwijkerhout).
Inl.: Postbus 1316, 1400 BH Bussum, tel. 02159-15977. Geshe Wangchen is de vaste leraar van het Manjushri Centrum in Londen.

Pijn.

De ervaring van geestelijke en lichamelijke pijn en de oorzaken ervan vormen onderwerp van een introductie-cursus in boeddhistische meditatie en studie door leraren van Chögyam Trungpa Rinpochee, beginnend 30 september, in het Dharmadhatu Amsterdam, Ruysdaelkade 63, Amsterdam, tel. 732540/726792.

Verder zijn er geregeld meditatie-bijeenkomsten.

Kum Nye.

Nyingma Centers Nederland houdt cursussen in Amsterdam, Groningen, Leiden, Nijmegen en Utrecht, waar Kum Nye-oefeningen worden gedaan.

Kum Nye werkt met lichaamsbewegingen, ademhalingsoefeningen, zelfmassage, chanting en meditatie volgens een methode die voor het westen is ontwikkeld door de Tibetaanse lama Thartang Tulku, beschreven in zijn werk Time, space, knowledge, a new vision of reality (deel 1 in Nederlandse vertaling verkrijgbaar, deel 2 dit najaar). Inl.: Postbus 1744, 1000 BS Amsterdam, of tel. 030-520438.

BIC.

Het Boeddhistische Informatie Centrum (BIC) in Kerkrade heeft zijn werkzaamheden gestaakt.

Zen.

Weekends met intensieve meditatie worden op de Tiltenberg, Zilkerduinweg 375, 2114 AM Vogelenzang, tel. 02520-17044 gehouden op 5-7 november en 17-19 december. Coördinatie: Mimi Maréchal.

Theresiahoeve, Dominicanenstraat 24, 5453 JN Langenboom, tel. 08863-1277, heeft o.m. op het programma staan:

- Zen voor geoefenden, begeleid door Mimi Maréchal (22-24 okt.);
- Zen en tekenen o.l.v. Maria Adriaens (5-7 nov.);
- Zen voor beginnenden o.l.v. Chris Smoorenburg (19-21 nov.);
- Meditatie en creativiteit o.l.v. Betty van Kipshagen (26-28 nov.).

Zen-Yoga.

De Tiltenberg organiseert een aantal bijeenkomsten over de achtergronden van Zen en Yoga, met medewerking van o.a. prof. dr. E. Cornélis, hoogleraar godsdienstgeschiedenis in Nijmegen.
(16 okt., 27 nov. en in 1983). Inl.: tel. 02520-17044.

* *
*

EUROBOEDDHISTEN NAAR LONDEN

De Boeddhistische Unie van Europa heeft op 22-24 augustus j.l. vergaderd in Genève. Veel tijd werd besteed aan de voorbereiding van het Algemeen congres van de BUE, dat in september van volgend jaar zal worden gehouden in Londen.

Een van de beschermheren van het congres is de voorzitter van de Stichting Vrienden van het Boeddhisme, prof. dr. R.H.C. Janssen.

In Genève waren vertegenwoordigers uit België, Luxemburg, Frankrijk, Italië, West-Duitsland, Engeland en Nederland aanwezig en uiteraard uit het gastland Zwitserland. Oostenrijk had bericht van verhindering gestuurd, echter vergezeld van een uitvoerig schrijven met commentaar op de programmapunten en met voorstellen. Uit Spanje was bericht gekomen dat de vertegenwoordiging dit jaar was verhinderd, maar volgend jaar in Londen present hoopte te zijn.

De toelating van internationale boeddhistische groeperingen die ten gevolge van hun internationale gerichtheid niet kunnen toetreden tot een nationale Unie, is eindelijk afgerond.
Zulke groeperingen kunnen het lidmaatschap aanvragen mits hun ledental tenminste vijftig bedraagt. Toelating volgt indien alle leden van de BUE ermee instemmen.

Zwitserland kwam met het voorstel een Orde van Lekevolgelingen te stichten. Leden van deze Orde zouden niet gehouden zijn aan de strenge leefregels van de monnik, bijvoorbeeld het celibaat, en hun gekozen wereldlijk beroep blijven uitoefenen.

Niettemin zouden zij zich verplichten tot vaste leefregels en een sobere leefwijze, en hun vrije tijd geheel wijden aan studie van de dharma, verspreiding van de dharma en vele vormen van sociaal hulpbetoon. Het voorstel moet nog nader worden uitgewerkt en bestudeerd.

Nederland bracht een voorstel ter tafel om het publikatie-orgaan van de Europese Unie, de Courrier, mede de titel Eurobuddhism (Eurobouddhisme, Eurobuddhismus) te geven, b.v. Courrier Eurobouddhique. Dit ter aanduiding en onderstreping van het werkprogramma en doel van de Unie.

Besloten werd deze stap niet zo abrupt te nemen, maar het begrip Euroboeddhisme geleidelijk in te voeren door het in woord en geschrifte te gebruiken. Het idee zal worden voorgelegd aan het algemeen congres van volgend jaar.

Tonny K.-Sch.

CONGRES BESPREEKT 'BOEDDHISME IN DE PRAKTIJK'

De praktische toepassing van de leer van de Boeddha in Europa - aldus het thema van het Algemeen congres van de Boeddhistische Unie van Europa, dat op 14-16 september 1983 wordt gehouden in de School of Oriental and African Studies in Londen.

Het thema is gekozen om de deelnemers een ruime mogelijkheid voor discussie te geven over de centrale vraag: Hoe kunnen de Leer van de Boeddha, die van onschatbare waarde is, en de praktijk ervan worden aangepast aan de eigenaardigheden, cultuur en levenswijze van de moderne westerse samenleving?

De toekomst is in handen van de jonge boeddhisten, zegt het Comité van voorbereiding, en zij zullen tijdens het congres kunnen tonen hoe zij op een praktische manier werken om het boeddhisme in hun levensomgeving in te passen en in hoeverre zij hun hoop voor de toekomst baseren op de toepassing van de Leer van Boeddha.

Het Comité van voorbereiding bestaat behalve uit de president van de BUE, Paul Arnold, en de vice-president, Arthur Burton-Stibbon, o.a. uit Tonny Kurpershoek-Scherft en G. Bex.

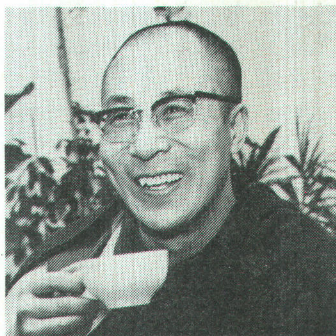
Het Comité hoopt en verwacht dat velen uit Nederland het congres zullen bijwonen. Voor voorlopige (niet bindende) aanmelding kunt u het formulier dat in dit nummer van Saddharma is afgedrukt, insturen.

* *
*

DALAI LAMA IN EUROPA

De Dalai Lama brengt dit najaar een bezoek aan de Sowjetunie, Spanje, Frankrijk, Italië en West-Duitsland. Hij zal op 12-14 oktober een cursus leiden aan het Institut Vajra Yogini d'En Clausade, Marzens, 81500 Lavaur (nabij Toulouse), tel. (63) 58.17.22. De lezingen van de Dalai Lama zullen worden vertaald in het Frans en Engels.

Het Maitreya Instituut, "Groenhoven", Dorpsstraat 6, 5314 AE Bruchem, telefoon 04184-755, organiseert reizen naar Lavaur. Pomaia (Italië) en Hamburg om lezingen van de Dalai Lama - de incarnatie van de bodhisattva Avalokiteshvara - te kunnen bijwonen. Verblijf o.m. in jeugdherbergen.

De Dalai Lama op Schiphol tijdens zijn bezoek aan ons land in oktober 1977.

EUROPEAN BUDDHIST CONGRESS 1983
The School of Oriental and African Studies
University of London
14 to 16 September 1983

PRELIMINARY NOTICE OF INTENTION TO ATTEND THE CONGRESS

It is my/our intention to attend the Congress and I/we wish to receive further notices.

Please reserve .... place/places for me/us.

NAME (block letters) ....

ORGANISATION (block letters) ....

ADDRES (block letters) ....

....

....

Telephone ....

I / We — will / will not — require residential accommodation at the John Adams Hall of Residence.

Please reserve for me/us

.... single rooms for the nights of Tuesday 13th/Wednesday 14th/Thursday 15th/

.... double rooms Friday 16th/Saturday 17th/Sunday 18th (delete as necessary).

I/we will be interested in reduced rates of rail travel.

I will / will not — wish to present an address to the Congress (a summary of the paper to follow later).

THIS FORM CARRIES NO OBLIGATIONS. PLEASE RETURN TO THE SECRETARY, EUROPEAN BUDDHIST CONGRESS, 58 ECCLESTON SQUARE, LONDON SW1V 1PH not later than 5 December 1982.

* *

*************** WAAROM IK BOEDDHIST BEN ***************

door Anagarika Govinda

*   De Boeddha had niet de pretentie een hoger wezen te zijn; hij beweerde evenmin goddelijke openbaringen te hebben ontvangen. Een ieder kan daarom de weg van de Boeddha gaan en zijn boodschap navolgen, zonder daarbij dingen te moeten geloven die niet te begrijpen zijn of die niet in overeenstemming zijn te brengen met de natuurwetten. De Boeddha verschool zich niet achter transcendentale geheimen; hij was een moedig mens, eerlijk en recht op de man af.

*   De Boeddha beloofde zijn aanhangers geen hemelse vreugden of beloningen. Religie was voor hem alles behalve een 'transactie', maar duidelijk een weg naar verlichting. Hij had geen behoefte aan aanhangers die hem blindelings geloofden, maar aan zelfstandig en onafhankelijk denkende mensen.

*   Hij had de moed - een unicum in de geschiedenis der godsdiensten! - tot kritiek op te roepen en zijn eigen leer aan verstandelijk onderzoek door zijn aanhangers te onderwerpen, en daarmee legde hij de nadruk op het zelfrespect als basis voor geestelijke groei en vrijheid.

*   Omdat de Boeddha zo de nadruk legde op het zelfrespect, kon hij juist ook de achting voor anderen, dat wil zeggen tolerantie, leren.
Het boeddhisme was tolerant van het allereerste begin af, niet uit zwakheid, maar krachtens het beginsel van de geestelijke vrijheid dat aan het boeddhisme inherent is. Men kan stellen dat er twee soorten tolerantie zijn: een negatieve, die òf op zwakheid òf op geestelijke traagheid berust, en een positieve, die berust op het inzicht in de aard van de menselijke psyche en die geboren wordt uit de wens de ander te begrijpen.

*   De leer en de moraal van de Boeddha beperken zich niet tot de mensheid, maar hebben betrekking op alle levende wezens. Dit is een punt dat elk ontwikkeld mens sterk aanspreekt.
Laat me om een voorbeeld te geven een uitspraak van de moderne Duitse filosoof Hans Driesch citeren: 'Boeddhisme lijkt mij de meest filosofische van alle religies te zijn. Ik kan dan ook zeggen, dat heel wat van mijn metafysische overtuigingen boeddhistische ideeën raken. Speciaal wat betreft de idee van de eenheid van alle levende wezens: alle leven is één en alle dieren en planten zijn in wezen hetzelfde als de mensen, slechts in een andere vorm. Daarom moet men zijn moraal niet laten ophouden bij de mens, maar hem tot alle schepselen uitstrekken'.

Wordt vervolgd.

De Boeddha-figuur om het omslag van Saddharma stelt Amida voor, de Boeddha van het Oneindige licht, gezeten in de handhouding van meditatie. Het achttiende eeuwse Japanse beeld bevindt zich in het Rijksmuseum voor Volkenkunde in Leiden.
Fotografe: Else Madelon Hooykaas.

